

VISIE OP COMPLEMENTAIRE ONDERSTEUNING

GEMEENTE OPSTERLAND

APRIL 2023

INHOUD

INLEIDING	3
1. Complementaire ondersteuning: doel, uitgangspunten	4
2. Wat verstaan we onder complementaire ondersteuning	4
3. Vormgeven van complementaire ondersteuning	5

INLEIDING

Opvoedvragen maken voor alle gezinnen deel uit van het dagelijks leven. Veel gezinnen zullen die vragen op eigen wijze, met hulp van familie, vrienden, andere ouders of burens oplossen. Of zij vinden zelf de weg naar het Gebiedsteam of de huisarts.

Een deel van de gezinnen heeft echter een vorm van ondersteuning nodig omdat hun vragen complexer zijn, zij zelf niet voldoende daadkrachtig zijn of hun sociale netwerk beperkt is of ontbreekt. En nog te vaak ontvangen kwetsbare gezinnen geen of te laat ondersteuning of is het zorgaanbod te zwaar in verhouding tot hun ondersteuningsbehoeften. Opvoedvragen groeien hierdoor uit tot zorgproblemen.

De gemeente Opsterland werkt aan een inclusieve samenleving, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn. Iedereen heeft wel eens tegenslag, maar we hebben afgeleerd om het hier samen op school, op het werk, in onze vrije tijd over te hebben en te ontdekken dat wij niet de enigen zijn, maar dat ook anderen tegenslag meemaken, dat dit bij het leven hoort. Vooral de jongere generatie krijgt het tegenovergestelde mee. Door de individualisering en beeldvorming in sociale media, lijkt de druk om perfect te zijn in uiterlijk, prestaties, sociale contacten fors toe te nemen en de drang aan dat keurslijf te voldoen wordt steeds groter. Het kan voor hen ook nog eens voelen als je eigen schuld of die van je ouders als je niet aan dat perfecte plaatje voldoet.

Het effect is dat veel kinderen/jongeren het etiket psychische beperking opgeplakt krijgen en de individuele specialistische ondersteuning ingaan, i.p.v. de ruimte krijgen om op school of op het werk gevoelens met elkaar te delen of gewoon af en toe eens flink de energie kwijt te raken door sporten of bewegen. Het krijgen van een label leidt er ook toe dat iemand zichzelf niet meer 'normaal' vindt en bang is niet meer geaccepteerd te worden, uitgesloten te worden. Dat willen we doorbreken. Door preventief handelen met normaliseren als uitgangspunt.

Onder normaliseren verstaan we dat mensen in de eerste plaats zichzelf en elkaar helpen en dat mensen niet te snel etiketten opgeplakt krijgen. Kortom: gewone problemen, gewoon oplossen. Vanzelfsprekend krijgen inwoners die professionele/specialistische ondersteuning nodig hebben dat nog steeds tijdig, kwalitatief en laagdrempelig.

Naast het gebruik maken van collectieve voorzieningen of kortdurende ondersteuning door het Gebiedsteam kan de inzet van complementaire ondersteuning in een vroeg stadium een bijdrage leveren aan het voorkomen of beperken van de inzet van specialistische jeugdhulp/zorg. Onder complementaire ondersteuning vallen alle laagdrempelige vormen van hulpverlening en coaching waarbij er (vaak) een holistische benadering wordt gehanteerd. We gebruiken het 'Orderingsprincipe Kind in Fryslân' om vorm te geven aan de complementaire ondersteuning.

Vanaf 2024 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van complementaire ondersteuning. Om dat goed te kunnen doen is het nodig een visie op complementaire ondersteuning te formuleren, uitgangspunten te benoemen en daarop onze keuzes voor het vormgeven en uitvoeren van de complementaire ondersteuning te baseren.

Iedere inwoner doet mee en heeft de regie over zijn eigen leven. Het streven is om een samenleving te creëren met inwoners die zelfredzaam zijn, maar ook naar elkaar omkijken. Een samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft om zijn talenten optimaal te ontwikkelen en kan wonen, werken en recreëren in een gezonde en veilige omgeving.

1. Complementaire ondersteuning: doel en uitgangspunten

Doel

Complementaire ondersteuning draagt bij aan het herstel van de zelfredzaamheid van het gezin /het kind/de jongere en bij voorkeur zonder inzet van specialistische jeugdhulp. Complementaire ondersteuning richt zich op het versterken van ontwikkeling en sociale veerkracht in het dagelijks leven.

Beoogd effect

Dat kinderen, jongeren, volwassenen (en ouderen) actief mee kunnen en mogen doen in de samenleving, door de verschillen tussen inwoners juist te waarderen in plaats van ze onnodig te problematiseren en medicaliseren.

Hiermee de hulp/zorg en ondersteuning kwalitatief, toegankelijk en betaalbaar te houden voor wie dat echt nodig heeft.

Uitgangspunten

1. Normaliseren

- Het versterken van het opvoedkundig klimaat zodat kinderen geen professionele hulp nodig hebben
- Hulp zoveel mogelijk in de directe omgeving van het kind verlenen
- Kinderen komen 'niet voor ieder klein knelpunt' in de specialistische zorgverlening terecht

2. Voorop staat het recht op een oplossing, niet het recht op zorg: uitdagingen voor iedere ouder die horen bij de verschillende ontwikkelingsfasen van een kind zijn 'gewone problemen' die we 'gewoon' oplossen.

3. We werken vanuit de praktijk van het gezin/kind/professional, gericht op gedeeld eigenaarschap: we vinden het belangrijk om in samenwerking met het gezin/kind een oplossing te zoeken. Als professional acteren we vroegtijdig en in gelijkwaardige verhoudingen en nemen onze verantwoordelijkheid daarin.

4. We hanteren het 'Orderingsprincipe Kind in Fryslân' om vorm te geven aan de complementaire ondersteuning (zie hoofdstuk 3).

Focus op preventie

Om te voorkomen dat alledaagse vragen rond opgroeien en opvoeden uitgroeien tot problemen zetten we in op preventie. We richten ons met name op het versterken van de sociale basis en vroegsignalering.

Met het versterken van de sociale basis doelen we op het vergroten van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van het kind/jongere en zijn of haar gezin/opvoeder(s). Hierbij gaat het allereerst om informele netwerken, eigen activiteiten en betekenisvolle relaties. Als problemen daar niet opgelost kunnen worden, bieden we ondersteuning in de vorm van algemene (professionele) voorzieningen die heel nabij in de leefomgeving aanwezig zijn.

Daarnaast is het van belang dreigende risico's zo vroeg mogelijk te signaleren. Daarmee kunnen we voor de inwoners erger voorkomen en hoge kosten voor de gemeenschap vermijden. Vroegsignalering vraagt een integrale blik en samenwerking met verschillende partijen, die verbonden zijn met de sociale basis. Niet alleen om dreigende problematiek in een zo vroeg mogelijk stadium te voorkomen, maar ook om trends en ontwikkelingen in beeld te brengen. Vroegsignalering is daarmee ook een belangrijk instrument om tijdig nieuwe preventieacties te ontwikkelen. We zoeken daarin een intensieve samenwerking met de scholen/onderwijsinstellingen en andere relevante partners.

Randvoorwaarden

1. We investeren in preventie en vroegsignalering, zodat gezinnen voldoende steun kunnen vinden in het dagelijks leven.
2. We investeren in de versterking van de sociale infrastructuur voor en sociale netwerken van de gezinnen/jeugdigen.
3. We investeren in de weerbaarheid en mentale gezondheid van kinderen en jongeren samen met het onderwijs en andere relevante partijen.

2. Wat verstaan we onder complementaire ondersteuning

Wat is complementaire ondersteuning

Onder complementaire ondersteuning vallen alle laagdrempelige vormen van hulpverlening en coaching. Vaak wordt bij deze vormen van hulpverlening een holistische benadering gehanteerd.

Voorbeelden van complementaire ondersteuning

Voorbeelden van complementaire ondersteuning zijn weerbaarheidstrainingen en vak-therapie. Vak-therapie is een overkoepelende naam voor beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie, psychomotorische therapie, etc. De onderwerpen waarvoor complementaire ondersteuning ingezet kan worden zijn (niet limitatief):

- (Sociale) weerbaarheid en positief zelfbeeld
- Sociale vaardigheden
- Lichte opvoedvragen (leeftijds-adequate problemen in het gedrag van de jeugdige en de eventueel daarbij komende opvoedvragen van ouders)
- Slaapproblemen
- Lichte scheidingsproblematiek
- Rouwverwerking
- Lichte agressieregulatie-problemen
- Eenzaamheid (vergroten netwerk)
- Lichte stress, angst en paniek problemen
- Verzuim of motivatieproblemen (school)

NB We realiseren ons dat de scheidslijn tussen complementaire ondersteuning en voorliggende voorziening en complementaire ondersteuning en specialistische jeugdhulp niet altijd duidelijk is.

3. Vormgeven Complementaire ondersteuning

Orderingsprincipe Kind in Fryslân

Het orderingsprincipe is een instrument dat in samenspraak met het gezin kan worden ingezet. Deze ordening plaatst de problematiek van de jeugdige en het gezin binnen een kader van vier opvoedingskwadranten. Het orderingsprincipe kan worden gebruikt om te bepalen wat de aard van

de problematiek is en welke vorm van ondersteuning noodzakelijk is. De opvoedingsvragen, inclusief de vragen die problemen dreigen te worden (opvoedingsspanning) worden in het Gebiedsteam en/of in het voorliggende veld opgepakt. Voor opvoedingsnood en -crisis kan specialistische jeugdhulp worden ingezet. Opvoedingsspanning valt vanaf 2024 niet meer onder specialistische jeugdhulp. Het Gebiedsteam heeft de bevoegdheid om Complementaire ondersteuning in te zetten. Dat biedt ons als gemeenten een kans om veranderingen en verbeteringen door te voeren en zaken anders in te richten.

De invloed van het de gemeente (het Gebiedsteam) is het grootst in kwadrant 1 en 2. Door in samenwerking met de lokale partners vroegtijdig signalen op te vangen en daar direct iets mee te doen. Maar ook omdat de gemeente verantwoordelijk is voor het voorzieningenniveau in de gemeente en daarmee invloed kan uitoefenen op het welbevinden van haar kinderen en inwoners. Bovendien richt de gemeente (het Gebiedsteam) de kortdurende ondersteuning die zij, indien nodig, zelf biedt zo in dat deze naadloos past bij de vraag van het kind/de jeugdige/het gezin. De gemeente Opsterland streeft ernaar om zoveel mogelijk gezinnen/jeugdigen zo te ondersteunen bij hun opvoedingsvragen en opvoedingsspanning (kwadranten 1 en 2) dat er zo min mogelijk noodzaak meer is voor inzet van specialistische jeugdhulp en hoog-specialistische jeugdhulp. Samengevat: de beweging die we willen maken is erop gericht om minder jeugdigen te laten doorstromen naar zwaardere hulp/zorg.

Dat willen we realiseren door als gemeente het partnerschap met het onderwijs en andere relevante partijen in het voorliggend veld (welzijn, sport, cultuur) te versterken. Aan de aanbieders van complementaire ondersteuning vragen we meer en beter onderling te gaan samenwerken, maar ook om de samenwerking met de partijen in het voorliggend veld (onderwijs, sport, welzijn en cultuur) te zoeken en te intensiveren. Daarnaast willen we de ondersteuning, ook de complementaire ondersteuning, in verschillende vormen, zowel voor ouders als kinderen, zoveel mogelijk collectief beschikbaar stellen, bijvoorbeeld op scholen, via sportclubs of via culturele activiteiten. Een individuele aanpak is niet een vanzelfsprekendheid. Bijvoorbeeld bij rouwverwerking: het kan beter zijn om dat klassikaal aan te pakken in plaats van individueel. Op die manier ontstaat een 'kruisbestuiving' die versterkend kan werken bij het herstel van de zelfredzaamheid.

Hoe kunnen we dat organiseren

a) Inzet Gebiedsteam

De rol van het Gebiedsteam: faciliteert gezinnen met opvoedingsvragen (kwadrant 1) en opvoedingsspanning (kwadrant 2) door hen de weg te wijzen naar partijen in het voorliggend veld die hen hierbij kunnen helpen. Of door als Gebiedsteam zelf, kortdurend, ondersteuning al of niet aangevuld met complementaire ondersteuning (na 'lichte toets') te bieden.

Wat is daarvoor aanvullend nodig:

- Website met actuele informatie
- Actuele sociale kaart
- Inwonerportal

NB *In Opsterland is hiervoor een model uitgewerkt dat past binnen de kaders van de Jeugdwet. Op dit moment wordt hiermee geëxperimenteerd.*

b) In beeld brengen zorgveld

Om onze kinderen/jeugdigen/gezinnen lokaal de juiste ondersteuning te kunnen bieden is lokaal en/of in OWO-verband een dekkend zorglandschap nodig.

Het betreft de combinatie van Algemene Lokale Voorzieningen, complementaire voorzieningen en specialistische jeugdhulp (na gunning). Vastgesteld moet worden dat het zorglandschap dekkend is. Vervolgens maken we keuzes:

- Met welke partijen we blijven werken (in OWO-verband of lokaal).
- Of en zo ja welke (complementaire) ondersteuning we kunnen onderbrengen bij bestaande algemene voorzieningen (in OWO-verband of lokaal).

Wat is daarvoor aanvullend nodig:

- Lijst aanbieders die niet hebben ingeschreven op de aanbesteding.
- Lijst aanbieders die gegund en niet-gegund zijn (uiterlijk 1 juli 2023).

c) Investeren in samenwerking

We intensiveren de samenwerking met het onderwijs en andere lokale partners om onze kinderen/gezinnen lokaal, op tijd en op het juiste moment de juiste ondersteuning te bieden. Samen met onze partners zoeken we naar andere vormen van (preventieve) ondersteuning. Het gaat dan om lokale partners die betrokken zijn bij onze kinderen/jeugdigen/gezinnen en maatwerk kunnen bieden. We zien deze partners als onderdeel van ons sterke of nog sterker te maken voorliggende veld en denken hiermee ook te kunnen voorkomen dat kinderen in de kwadranten opvoedingscrisis en opvoedingsnood terechtkomen. Daarnaast stimuleren we op verschillende manieren de aanbieders om onderling samen te werken, maar ook met de partijen uit het voorliggend veld.

d) Inkoop

Als het nodig is om nog Complementaire Ondersteuning in te kopen heeft de gemeente Opsterland een voorkeur voor inkoop in OWO-verband.